

فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی

سال سوم، شماره ۱۱، پاییز ۱۳۹۴، صفحات ۸۵-۱۰۸

آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر بازار سهام: مطالعه موردی کشورهای صادرکننده نفت

سید محمد میرهاشمی دهنوی

دانشجوی دکتری علوم اقتصادی دانشگاه شیراز (نویسنده مسئول)

mohamadmehashemi.88@gmail.com

بر اساس مطالعات تجربی و نظریه‌های ارائه‌شده، شوک‌های قیمت نفت آثار قابل توجهی بر بازار سهام کشورهای صادرکننده نفت به‌ویژه کشورهای عضو اوپک داشته‌اند. از این‌رو در این مطالعه اثر قیمت نفت و آثار نامتقارن شوک‌های آن بر اساس تعاریف مورک (۱۹۸۹)، همیلتون (۱۹۹۶) و لی (۱۹۹۵) از عدم تقارن، بر بازار سهام کشورهای ایران، امارات، کویت، عمان و قطر به‌عنوان کشورهای صادرکننده نفت بررسی می‌شود. به این منظور از داده‌های روزانه قیمت نفت، قیمت طلا، نرخ ارز (قیمت دلار در هر کشور) و شاخص قیمت سهام کشورهای مورد نظر برای دوره اول ژانویه ۲۰۰۸ تا دوازدهم جولای ۲۰۱۲ و آزمون‌های ریشه واحد و هم‌انباشتی پانلی و آزمون همبستگی مقطعی بروش-پاگان و روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب برای برآورد استفاده شد. نتایج مطالعه نشان داد که قیمت نفت اثر معناداری بر شاخص قیمت سهام کشورهای مورد مطالعه داشته و شوک‌های قیمت نفت بر اساس هر سه تعریف آثار نامتقارنی بر بازدهی سهام کشورهای ایران، امارات، عمان، قطر و کویت داشته‌اند.

طبقه‌بندی JEL: E52, E44, C32.

واژه‌های کلیدی: آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت، بازار سهام کشورهای صادرکننده نفت، خودهمبستگی مقطعی، رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب.

۱. مقدمه

نفت یک منبع اصلی انرژی است که در کل جهان به صورت وسیعی استفاده می‌شود. به طور معمول، در مطالعات نوسانات قیمت نفت را یک شوک برون‌زا بر اقتصاد هر کشور می‌دانند (کیلان، ۲۰۰۸). با توجه به نقش حیاتی نفت در اقتصاد امروزه، توجه بسیاری از مطالعات به اثر شوک‌های قیمت نفت بر متغیرهای کلان اقتصادی مانند تورم، رشد اقتصادی، چرخه‌های تجاری و نرخ ارز معطوف شده است.

بیشتر مطالعات انجام شده آثار شوک‌های قیمت نفت را بر اقتصاد کشورهای صنعتی که اغلب واردکننده نفت هستند، بررسی کرده‌اند. اما تعداد کمی از مطالعات آثار اقتصادی شوک‌های قیمت نفت را بر کشورهای در حال توسعه صادرکننده نفت مورد توجه قرار داده‌اند. در کشورهای توسعه‌یافته، نفت به عنوان یکی از عوامل تولید بوده و افزایش قیمت آن آثار تورمی و رکودی در بر داشته است و کاهش قیمت آن به عنوان شوک مثبت طرف عرضه محسوب می‌شود، در حالی که در کشورهای در حال توسعه صادرکننده نفت اینگونه نیست. از آنجایی که کشورهای در حال توسعه صادرکننده نفت در پی صنعتی شدن هستند، بی‌ثباتی قیمت نفت برای آن‌ها دارای اهمیت بیشتری است؛ زیرا از یک سو در مسیر صنعتی شدن نیاز آن‌ها به نفت و انرژی افزایش می‌یابد و از سوی دیگر برای کشورهای صادرکننده نفت، درآمدهای نفتی، منبع اصلی درآمد آن‌ها است.

شواهد نشان داده‌اند که بازارهای سهام نیز به شوک‌های قیمت نفت حساسیت نشان می‌دهند؛ به عنوان مثال فاینانشیال تایمز^۱ در ۲۱ آگوست سال ۲۰۰۶ گزارش داد که قیمت‌های سهام آمریکا به دلیل افزایش قیمت نفت خام کاهش پیدا کرده است. با وجود این، مطالعات تجربی نیز آثار قیمت نفت بر قیمت‌های سهام را بررسی کرده‌اند. در حالی که مطالعات بسیاری با مبانی نظری مالی بر اثر شوک‌های قیمت نفت بر بازدهی سهام در اقتصادهای توسعه‌یافته تمرکز کرده‌اند، تعداد کمی از مطالعات رابطه بین تغییرات قیمت نفت و قیمت سهام در کشورهای در حال توسعه را مورد بررسی قرار داده‌اند. از سوی دیگر در تعداد بسیار کمی از این مطالعات انجام شده آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر بازار سهام کشورهای صادرکننده نفت بررسی شده است.

بررسی آثار قیمت نفت بر بازار سهام کشورهای صادرکننده نفت به چند دلیل اهمیت دارد؛ نخست اینکه بازار سرمایه کشورهای صادرکننده نفت با کشورهای توسعه‌یافته و دیگر کشورهای در حال توسعه متفاوت است، زیرا بازار سهام کشورهای صادرکننده نفت به دلیل متفاوت بودن کارایی بازار سهام این کشورها، درجه آزادی اقتصادی این بازارها و اصلاحات انجام‌شده در این کشورها متفاوت از کشورهای توسعه‌یافته است. بنابراین، سرمایه‌گذاران در این کشورها مایلند که از تفاوت ریسک‌های بین‌المللی منتفع شوند. دلیل دوم این است، از آنجایی که کشورهای صادرکننده نفت عرضه‌کنندگان اصلی نفت در بازار جهانی انرژی هستند بازار سهام این کشورها می‌توانند تحت تأثیر نوسانات جهانی قیمت نفت قرار بگیرند. سوم، بازار سهام این کشورها نسبت به تحولات سیاسی حساس است (موهانتی و همکاران، ۲۰۱۱).

بنا بر آنچه گفته شد بررسی آثار قیمت نفت و همچنین آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر بازار سهام کشورهای صادرکننده نفت ضروری به نظر می‌رسد. با توجه به محدودیت‌های موجود در زمینه دسترسی به اطلاعات بازار سهام کشورهای صادرکننده نفت، کشورهای ایران، کویت، قطر، امارات و عمان به عنوان کشورهای مورد مطالعه انتخاب شدند. به این ترتیب این مطالعه به دنبال پاسخگویی به پرسش‌های زیر است:

آیا بازار سهام این کشورها تحت تأثیر تغییرات قیمت نفت قرار می‌گیرد؟

آیا شوک‌های قیمت نفت آثار نامتقارنی بر بازار سهام این کشورها دارد یا خیر؟

برای پاسخگویی به این پرسش‌ها، این مطالعه به پنج بخش تقسیم شده است. در بخش بعدی آثار اقتصادی قیمت نفت بر بازار سهام کشورها و برخی از مطالعات انجام شده در این زمینه بیان می‌شود. بخش سوم به بیان روش‌های مورد استفاده می‌پردازد. در بخش چهارم نتایج حاصل بیان شده و تفسیر می‌شوند و در بخش آخر نیز به بیان خلاصه‌ای از مطالعه و نتایج کلی این تحقیق می‌پردازیم.

۲. آثار اقتصادی قیمت نفت بر بازار سهام

تئوری‌های اقتصادی و مطالعات تجربی یک رابطه بین تغییرات قیمت نفت و بازار سهام پیدا کرده‌اند که به موجب آن شوک‌های قیمت نفت بر اقتصاد کلان و در نهایت بازدهی صنایع تأثیرگذار است،

تأثیر بر بازدهی به این دلیل است که شوک‌های قیمت نفت به‌طور معکوس بر تولید حقیقی و از این طریق بر سود بنگاه‌هایی که از نفت به‌عنوان نهاده تولید استفاده می‌کنند، تأثیر می‌گذارد.

جونز و لیبی (۲۰۰۴) بیان می‌کنند که:

در حالت ایده‌آل، ارزش سهام بهترین تخمین سود آینده بنگاه را منعکس می‌کند. بنابراین اثر شوک‌های قیمت نفت بر بازار سهام یک مقیاس مفید و معنادار از اثرهای اقتصادی آن است. از آنجایی که قیمت دارایی‌ها ارزش تعدیل‌شده بازدهی آینده بنگاه است، آثار جاری و انتظاری شوک‌های قیمت نفت می‌بایست به‌سرعت در قیمت و بازدهی سهام جذب شود.

ارزش یک بنگاه، ارزش حال درآمدهای انتظاری آینده بنگاه است. افزایش قیمت نفت بر جریان نقدی آینده بنگاه اثرگذار است؛ اینکه این اثر مثبت باشد یا منفی به این بستگی دارد که بنگاه نفت را تولید کند یا به مصرف برساند. علاوه بر این، قیمت نفت از طریق نرخ تورم و سیاست‌های پولی بانک مرکزی بر نرخ بهره اثرگذار است. افزایش قیمت نفت موجب تورم بیشتر می‌شود و این باعث می‌شود که نرخ بهره افزایش یابد. علاوه بر این بانک مرکزی با استفاده از سیاست‌های پولی به مقابله با نرخ تورم می‌پردازد که این هم باعث می‌شود نرخ بهره افزایش یابد. در نتیجه نرخ تنزیل بنگاه هم افزایش می‌یابد و در صورتی که سایر عوامل ثابت باشند، افزایش نرخ تنزیل موجب کاهش قیمت سهام می‌شود (وو، ۲۰۰۸).

باشر و سادورسکی (۲۰۰۶) معتقدند اگر قیمت نفت افزایش یابد دو سناریو پدید خواهد آمد، نخست اینکه مصرف‌کنندگان به دنبال گزینه‌های ارزان‌تر انرژی می‌روند و دوم اینکه هزینه تولید بنگاه‌هایی که از نفت به‌عنوان نهاده تولید استفاده می‌کنند افزایش خواهد یافت که این، نااطمینانی و ریسک را افزایش می‌دهد و در نهایت اثر منفی بر بازار سهام گذاشته و سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد. آن‌ها در این مطالعه رابطه بین شوک‌های قیمت نفت و قیمت سهام شرکت‌هایی که نفت تولید نمی‌کنند و قادر نیستند افزایش هزینه‌های خود را به مصرف‌کننده انتقال دهند را بررسی کردند و نتیجه گرفتند که کاهش در سود و سودهای تقسیم‌شده که ناشی از افزایش هزینه است، مهم‌ترین محرکی است که قیمت سهام را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

کشورهایی مانند کشورهای عضو اوپک که وابستگی بسیاری به نفت دارند، ممکن است اثر مستقیم قیمت نفت را احساس کنند. برای اینگونه کشورها صادرات نفت بخش وسیعی از درآمدهای خارجی و درآمدها و مخارج بودجه‌ای دولت را تأمین می‌کند و نااطمینانی از تغییرات قیمت نفت یک نقش کلیدی را در توسعه این کشورها و بازارهای مالی‌شان ایفا می‌کند. مایره و الکندری^۱ (۲۰۰۷) اثر قیمت نفت بر بازار سهام کشورهای صادرکننده نفت را بررسی کردند. آن‌ها بیان کردند یافته‌های پیشین که عدم وجود رابطه بین قیمت نفت و قیمت سهام این کشورها را نشان می‌داد، در پیدا کردن رابطه خطا داشتند چون فقط رابطه خطی را در نظر می‌گرفتند. این دو گزینه دیگری را هم آزمودند که توسط آن رابطه همگرایی غیرخطی بین قیمت نفت و بازار سهام را در کشورهای GCC^۲ بررسی کردند. یافته‌های آنان با یافته‌های برخی از محققان پیشین از جمله مورک (۱۹۸۹)، مورک (۱۹۹۴) و همیلتون (۱۹۹۶ و ۲۰۰۰) سازگار بود.

در سال‌های اخیر آثار قیمت نفت و شوک‌های آن بر بازار سهام بسیار مورد توجه قرار گرفته است، هر کدام با استفاده از روش‌های مختلف آثار قیمت نفت و شوک‌های آن را بر بازار سهام کشورهای مختلف بررسی کرده‌اند.

۳. روش‌شناسی و توصیف داده‌ها

۳-۱. تصریحات نامتقارن

تا اواسط دهه ۱۹۸۰، اقتصاد جهانی عموماً افزایش قیمت‌های نفت را تجربه می‌کرد و اقتصاددانان نیز از الگوهای متقارن برای تبیین رابطه میان قیمت نفت و متغیرهای کلان استفاده می‌کردند. در این الگوها اثر کاهش و افزایش قیمت نفت بر رشد اقتصادی متقارن و یکسان فرض می‌شد، اما در سال ۱۹۸۶ با کاهش شدید قیمت نفت، رابطه میان قیمت نفت و متغیرهای کلان اقتصادی در کشورهای صنعتی تضعیف شد و استفاده از تصریحات متقارن برای الگوسازی روابط مذکور مورد تردید قرار گرفت. در حقیقت، کاهش قیمت نفت در سال‌های مذکور نتوانست

1. Maghyereh and AL-kandary

2. Gulf Corporation Council

افزایش رشد اقتصادی را بر اساس الگوهای متقارن سابق به درستی پیش‌بینی کند. بر این اساس تصریحات نامتقارنی پیشنهاد شد.

مورک (۱۹۸۹) برای در نظر گرفتن اثرات نامتقارن قیمت نفت یک تعریف نامتقارن برای قیمت نفت پیشنهاد می‌کند و بین تغییرات مثبت و منفی قیمت نفت تمایز قائل می‌شود. وی تغییرات قیمت نفت را اینگونه تعریف کرد:

$$roilp_t^+ = \max[0, (roilp_t - roilp_{t-1})] \quad (۱)$$

$$roilp_t^- = \min[0, (roilp_t - roilp_{t-1})] \quad (۲)$$

که در این تعریف $roilp_t$ لگاریتم قیمت نفت در سال t است. وی برای آمریکا نشان داد که در پاسخ‌های متغیرهای کلان اقتصادی به افزایش و کاهش قیمت‌ها عدم تقارن وجود دارد، به‌طوری که تغییرات مثبت قیمت نفت رابطه منفی و معناداری با تغییرات در GDP دارد، در حالی که تغییرات منفی قیمت نفت هیچ اثر معناداری را نشان نمی‌دهد.

همیلتون (۱۹۹۶) روش دیگری را برای تصریح نامتقارن قیمت نفت پیشنهاد می‌کند. او بر این عقیده استوار است که بیشتر افزایش‌های قیمت نفت پاسخی به کاهش‌های اخیر قیمت نفت است. وی بیان می‌کند اگر محققان می‌خواهند افزایش قیمت نفت را اندازه‌گیری کنند، بهتر است که قیمت جاری نفت با قیمت سال گذشته مقایسه شود و نه فقط سه ماه اخیر. بر طبق این تعریف وقتی قیمت نفت افزایش می‌یابد که قیمت نفت در این دوره از بیشترین قیمت نفت در سال گذشته بالاتر باشد؛ همچنین وقتی می‌گوییم قیمت نفت کاهش یافته است که قیمت کنونی نفت از پایین‌ترین قیمت آن در سال گذشته پایین‌تر باشد. این تغییرات به‌صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$noilp_t^+ = \max[0, ((roilp_t) - \max((roilp_{t-1}), \dots, (roilp_{t-p}))) \quad (۳)$$

$$noilp_t^- = \min[0, ((roilp_t) - \min((roilp_{t-1}), \dots, (roilp_{t-p}))) \quad (۴)$$

روش دیگری که توسط لی (۱۹۹۵) تصریح مقیاس نامیده می‌شود. معادله میانگین آن $AR(4)$ به‌صورت:

$$Q_t = \alpha_0 + \alpha_1 Q_{t-1} + \alpha_2 Q_{t-2} + \alpha_3 Q_{t-3} + \alpha_4 Q_{t-4} + e_t \quad (5)$$

و معادله واریانس GARCH (1,1) به صورت:

$$e_t | I_{t-1} \approx N(0, h_t) \quad (6)$$

$$h_t = \gamma_0 + \gamma_1 e_{t-1}^2 + \gamma_2 h_{t-1} \quad (7)$$

$SOPI_t$ ، افزایش مقیاس‌بندی شده قیمت نفت و $SOPI_t$ کاهش مقیاس‌بندی شده قیمت نفت به صورت زیر است:

$$SOPI_t = \text{MAX}(0, \frac{e_t}{\sqrt{h_t}}) \quad (8)$$

$$SOPI_t = \text{MIN}(0, \frac{e_t}{\sqrt{h_t}}) \quad (9)$$

بر اساس این تصریح، افزایش قیمت نفت به مقیاس نوسانات قیمت (h_t) بستگی دارد. افزایش قیمت نفتی که پس از یک دوره ثبات قیمت رخ می‌دهد، نسبت به حالتی که قیمت نفت پس از یک دوره کاهش شروع به افزایش می‌کند اثر بیشتری دارد. مزیت مدل مذکور این است که به هنگام الگوسازی تکانه‌های مثبت و منفی قیمت نفت، به محیطی که قیمت نفت در آن تغییر می‌کند نیز توجه دارد و متضمن آن است که تغییرات یکسان قیمت نفت در محیط‌های مختلف آثار متفاوت بر رشد اقتصادی دارد.

۲-۳. روش‌های مورد استفاده و معرفی متغیرها

در این مطالعه از آزمون‌های ریشه واحد لوین، لین و چو^۱ (۲۰۰۲) که به آزمون LLC معروف است و آزمون ایم، پسران و شین^۲ (۲۰۰۳) که به آزمون IPS معروف است استفاده می‌کنیم. همچنین برای آزمون خودهمبستگی مقطعی از آزمون بریوش-پاگان استفاده می‌شود.

1. Levin, Lin and Chu Test

2. Im, Pesaran and Shin test

با توجه به مطالعات تجربی انجام‌شده، مبانی نظری موجود و همچنین محدودیت در دسترسی به داده‌ها در این مطالعه از داده‌های روزانه متغیرهای زیر استفاده شده است:

- شاخص قیمت سهام کشورهای ایران، امارات، قطر، کویت و عمان
 - قیمت جهانی نفت خام سبد اوپک
 - نرخ ارز (قیمت دلار به ازای واحد پول هر کشور)
 - قیمت جهانی طلا
 - افزایش قیمت نفت: شوک افزایشی قیمت نفت بر اساس تصریح مورک (۱۹۸۹) است.
 - کاهش قیمت نفت: شوک کاهشی قیمت نفت بر اساس تصریح مورک (۱۹۸۹) است.
 - افزایش خالص قیمت نفت: شوک افزایشی قیمت نفت بر اساس تصریح همیلتون (۱۹۹۶) است.
 - کاهش خالص قیمت نفت: شوک کاهشی قیمت نفت بر اساس تصریح همیلتون (۱۹۹۶) است.
 - افزایش مقیاس‌بندی شده قیمت نفت: شوک افزایشی قیمت نفت بر اساس تصریح لی (۱۹۹۵) است.
 - کاهش مقیاس‌بندی شده قیمت نفت: شوک کاهشی قیمت نفت بر اساس تصریح لی (۱۹۹۵) است.
 - نرخ بازدهی سهام: نرخ تغییرات قیمت سهام در هر کشور است.
 - نرخ تغییرات قیمت طلا
- دوره زمانی متغیرهای یاد شده از دوم ژانویه ۲۰۰۸ تا ۱۲ جولای ۲۰۱۲ است. داده‌های متغیرهای مورد نظر از پایگاه‌های مختلف جمع‌آوری شده است. داده‌های متغیر قیمت نفت از سایت سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک)، قیمت طلا از سایت قیمت طلا^۱، نرخ ارز از صندوق بین‌المللی پول و شاخص قیمت سهام کشورهای مختلف نیز از پایگاه سازمان بورس کشورهای ایران، امارات، قطر، کویت و عمان استخراج شده است. برای آزمون ریشه واحد و هم‌انباشتگی از نرم‌افزار Eviews 6 و برای آزمون همبستگی مقطعی و تخمین به روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب از نرم‌افزار Stata 11 استفاده شده است.

1 . <http://goldprice.org/>

۴. نتایج

۴-۱. نتایج آزمون ریشه واحد پانل

نتایج حاصل از آزمون ریشه واحد متغیرها در جدول (۱) آمده است. همانگونه که مشخص است متغیرهای شاخص قیمت مسکن، نرخ ارز، قیمت نفت، قیمت طلا انباشته از درجه یک و سایر متغیرها در سطح ایستا هستند.

جدول ۱. آزمون ریشه واحد متغیرها

متغیر	آزمون ریشه واحد	سطح	تفاضل مرتبه اول
شاخص قیمت سهام	ایم، پسران و شین	۱/۴۸۹- (۰/۰۹) [*]	۳۴/۷۱۱- (۰/۰۰۰)
	لوین، لین و چو	۰/۶۳۲ (۰/۷۳)	۲۷/۰۶۶- (۰/۰۰۰)
	ایم، پسران و شین	۱/۴۶۱ (۰/۹۲۸)	۳۲/۶۲۵- (۰/۰۰۰)
	لوین، لین و چو	۰/۴۱۰ (۰/۶۴)	۳۰/۴۷۲- (۰/۰۰۰)
قیمت نفت	ایم، پسران و شین	۰/۱۲۰- (۰/۴۵۲)	۳۴/۶۸۰- (۰/۰۰۰)
	لوین، لین و چو	۰/۸۷۴- (۰/۱۹۱)	۳۲/۱۳۹- (۰/۰۰۰)
	ایم، پسران و شین	۲/۰۹۸- (۰/۰۱۷)	۳۴/۲۹۷- (۰/۰۰۰)
	لوین، لین و چو	۰/۰۴۵- (۰/۴۸۱)	۲۹/۵۱۸- (۰/۰۰۰)
قیمت طلا	ایم، پسران و شین	۳۱/۹۳- (۰/۰۰۰)	-
	لوین، لین و چو	۳۳/۹۳- (۰/۰۰۰)	-
	ایم، پسران و شین	۲۴/۲۳- (۰/۰۰۰)	-
	لوین، لین و چو	۲۰/۲۴- (۰/۰۰۰)	-
افزایش قیمت نفت	ایم، پسران و شین	۳۱/۹۳- (۰/۰۰۰)	-
	لوین، لین و چو	۳۳/۹۳- (۰/۰۰۰)	-
	ایم، پسران و شین	۲۴/۲۳- (۰/۰۰۰)	-
	لوین، لین و چو	۲۰/۲۴- (۰/۰۰۰)	-
کاهش قیمت نفت	ایم، پسران و شین	۳۱/۹۳- (۰/۰۰۰)	-
	لوین، لین و چو	۳۳/۹۳- (۰/۰۰۰)	-
	ایم، پسران و شین	۲۴/۲۳- (۰/۰۰۰)	-
	لوین، لین و چو	۲۰/۲۴- (۰/۰۰۰)	-

ادامه جدول ۱.

متغیر	آزمون ریشه واحد	سطح	تفاضل مرتبه اول
افزایش خالص قیمت نفت	ایم، پسران و شین	-۲۶/۵۳ (۰/۰۰۰)	-
	لوین، لین و چو	-۲۶/۹۷ (۰/۰۰۰)	-
کاهش خالص قیمت نفت	ایم، پسران و شین	-۲۱ (۰/۰۰۰)	-
	لوین، لین و چو	-۱۳ (۰/۰۰۰)	-
افزایش مقیاس‌بندی شده قیمت نفت	ایم، پسران و شین	-۳۱/۲۵ (۰/۰۰۰)	-
	لوین، لین و چو	-۳۲/۷۷ (۰/۰۰۰)	-
کاهش مقیاس‌بندی شده قیمت نفت	ایم، پسران و شین	-۲۲/۵۰ (۰/۰۰۰)	-
	لوین، لین و چو	-۱۶/۸۷ (۰/۰۰۰)	-
نرخ بازدهی سهام	ایم، پسران و شین	-۳۴/۷۱ ۰/۰۰۰	-
	لوین، لین و چو	-۲۷/۰۶ (۰/۰۰۰)	-
نرخ تغییرات قیمت طلا	ایم، پسران و شین	-۲۳/۵۸ (۰/۰۰۰)	-
	لوین، لین و چو	-۲۵/۲۹ (۰/۰۰۰)	-

* اعداد داخل پرانتز سطح معناداری را نشان می‌دهد.

مأخذ: نتایج تحقیق.

۴-۲. اثر قیمت نفت بر شاخص قیمت سهام کشورهای مورد مطالعه

برای بررسی اثر قیمت نفت بر شاخص قیمت سهام کشورهای مورد مطالعه از متغیرهای شاخص قیمت سهام، قیمت نفت، قیمت طلا و نرخ ارز استفاده می‌کنیم. بنابراین مدل اقتصادسنجی این بخش را می‌توان به صورت زیر بیان کرد:

$$P_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 OILP_t + \alpha_2 GOLDP_t + \alpha_3 EXCHR_{it} + \varepsilon_{it} \quad (10)$$

که در این رابطه SP شاخص قیمت سهام، OILP قیمت جهانی نفت، GOLDP قیمت جهانی طلا و EXCHR نرخ برابری ارز برای هر کشور بوده و ε_{it} جمله خطای مدل را نشان می‌دهد. از آنجایی که متغیرهای یاد شده در سطح پایا نبودند و همگی انباشته از درجه یک بودند باید هم‌انباشتگی بین این متغیرها بر اساس مدل فوق بررسی شود.

۴-۲-۱. آزمون هم‌انباشتگی

برای بررسی هم‌انباشتگی بین متغیرها آزمون ارائه شده توسط پدرونی (۱۹۹۹ و ۲۰۰۴) و همچنین آزمون‌های ارائه شده توسط فیشر و آزمون کاو را به کار می‌گیریم. نتایج این آزمون در جداول (۲)، (۳) و (۴) گزارش شده است:

جدول ۲. نتایج آزمون هم‌انباشتگی پدرونی میان متغیرها در بررسی اثر قیمت نفت بر شاخص قیمت سهام

آزمون هم‌انباشتگی پدرونی		
احتمال	آماره	آماره‌های آزمون
۱/۰۰۰	۱۱۰۰/۸۴۲	آماره ۷ پانلی
۰/۰۰۰	-۲۲/۰۱۳	آماره ρ پانلی
۰/۰۰۰	-۸/۷۴۸	آماره $\rho\rho$ پانلی
۰/۰۰۰	-۴/۸۳۱	آماره ADF پانلی
۰/۰۰۰	-۱۸/۳۸۱	آماره $\rho\rho$ گروهی
۰/۰۰۰	-۷/۰۹۰	آماره ρ گروهی
۰/۰۰۰	-۳/۹۳۱	آماره ADF گروهی

مأخذ: نتایج تحقیق.

جدول ۳. نتایج آزمون هم‌انباشتی فیشر میان متغیرها
در بررسی اثر قیمت نفت بر شاخص قیمت سهام

آزمون حد اکثر مقدار ویژه	آماره فیشر	احتمال	آماره فیشر	آزمون اثر
احتمال	۰/۰۰۰	۹۴/۴۵	۰/۰۰۰	فرض صفر
۰/۰۰۰	۸۹/۹۵	۰/۰۰۰	۱۸۷/۹	None
۰/۴۱۸۸	۱۰/۲۵	۰/۴۱۹۶	۷۰/۴۷	At most 1
۰/۷۶۷۶	۶/۴۵۴	۰/۷۶۷۶	۱۰/۲۴	At most 2
			۶/۵۴۵	At most 3

مأخذ: نتایج تحقیق.

جدول ۴. نتایج آزمون هم‌انباشتی کاو میان متغیرها در بررسی اثر قیمت نفت بر شاخص قیمت سهام

سطح احتمال	آماره آزمون
۰/۰۰۰	ADF -۴/۰۷۵

مأخذ: نتایج تحقیق.

همانگونه که نتایج جدول (۱) نشان می‌دهد، برای اکثر آماره‌های پدرونی فرضیه صفر مبنی بر اینکه هیچ ارتباط بلندمدتی بین متغیرها وجود ندارد، رد می‌شود. همچنین آزمون فیشر وجود حداقل یک بردار هم‌انباشتی بین متغیرها را تأیید می‌کند و آزمون کاو هم فرض صفر مبنی بر عدم وجود هم‌انباشتی بین متغیرها را رد می‌کند. بنابراین می‌توانیم بیان کنیم که بر اساس آزمون پدرونی، فیشر و کاو بین متغیرها رابطه بلندمدت وجود دارد.

۴-۲-۲. آزمون همبستگی مقطعی

در صورت وجود همبستگی جملات اخلاص در بین مقاطع، نتایج با تورش همراه خواهند بود. برای بررسی همبستگی مقطعی از آزمون بروش و پاگان (۱۹۸۰) استفاده می‌شود. نتایج آزمون همبستگی مقطعی در جدول (۵) و ماتریس همبستگی پسماندها در جدول (۶) ارائه شده‌اند.

جدول ۵. نتایج آزمون خودهمبستگی مقطعی میان متغیرها
در بررسی اثر قیمت نفت بر شاخص قیمت سهام

سطح احتمال	آماره آزمون
۰/۰۰۰	۱۷۱۵/۵۳
	آزمون عدم همبستگی بروش و پاگان

مأخذ: نتایج تحقیق.

جدول ۶. ماتریس همبستگی جملات اخلال در کشورهای مورد مطالعه میان متغیرها
در بررسی اثر قیمت نفت بر شاخص قیمت سهام

	E1	E2	E3	E4	E5
E1	۱/۰۰۰۰				
E2	-۰/۲۶۷۱	۱			
E3	۰/۵۶۰۷	-۰/۲۶۶۱	۱		
E4	۰/۷۲۲۲	-۰/۲۶۲۰	۰/۰۸۱۸	۱	
E5	۰/۰۰۳۷	۰/۰۷۵۱	-۰/۴۷۳۴	۰/۴۸۴۷	۱

مأخذ: نتایج تحقیق.

نتایج جدول (۵) نشان می‌دهد که در مدل، فرض صفر مبنی بر عدم وجود همبستگی مقطعی و در نتیجه عدم نیاز به تخمین معادلات به روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب رد می‌شود. بنابراین، این مدل باید با استفاده از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب (SUR) تخمین زده شود.

۴-۲-۳. نتایج حاصل برآورد مدل با استفاده از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب

پس از حذف متغیرهایی که از نظر آماری معنادار نبودند، نتایج حاصل از تخمین با استفاده از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب در جدول (۷) آورده شده‌اند. همان‌طور که در جدول نیز مشخص است قیمت طلا با ۹ و ۱۰ دوره تأخیر و نرخ ارز اثر منفی و معناداری بر شاخص قیمت سهام داشته‌اند، در صورتی که اثر قیمت نفت با ۵ و ۶ دوره تأخیر مثبت و معنادار است. به این معنا که تغییر در قیمت نفت، شاخص قیمت سهام در ۵ و ۶ دوره پس از تغییر را به‌طور مستقیم تحت تأثیر قرار می‌دهد. با توجه به نتایج یک درصد افزایش در قیمت نفت شاخص قیمت سهام ۵ دوره آینده را ۰/۱۸۶ درصد و شاخص قیمت سهام ۶ دوره آینده را ۰/۱۸۴ درصد افزایش می‌دهد. رابطه مثبت بین قیمت نفت و شاخص قیمت سهام برای این کشورها قابل انتظار بوده است؛ زیرا اقتصاد این کشورها اتکای زیادی به درآمدهای نفتی دارد. با افزایش قیمت نفت و افزایش درآمدهای نفتی، سرمایه‌گذاری‌ها در این کشورها افزایش یافته و می‌تواند زمینه‌ساز رشد اقتصادی در این کشورها باشد. انتظارات رونق اقتصادی در نتیجه افزایش قیمت نفت، می‌تواند به بازار سهام سرایت کرده و موجب رونق این بازار و در نتیجه افزایش شاخص قیمت سهام این

بازار شود. این نتایج، نتایج مطالعات مشابه از جمله مطالعات آروری و رالت (۲۰۱۱) و محمد و جولین (۲۰۰۹) را تأیید می‌کند.

جدول ۷. نتایج تخمین با استفاده از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب میان متغیرها
در بررسی اثر قیمت نفت بر شاخص قیمت سهام

متغیر وابسته: شاخص قیمت سهام		
سطح احتمال	ضریب	متغیر توضیحی
۰/۰۰	۰/۹۹۹	وقفه اول شاخص قیمت سهام
۰/۰۳۶	۰/۱۸۶	وقفه پنجم قیمت نفت
۰/۰۳۸	۰/۱۸۴	وقفه ششم قیمت نفت
۰/۰۵۰	-۰/۲۱۹	وقفه نهم قیمت طلا
۰/۰۵۱	-۰/۲۲۱	وقفه دهم قیمت طلا
۰/۰۳	-۱/۱۲	نرخ ارز
۰/۰۴	۰/۰۰۷	عرض از مبدأ
آماره خی دو = $۴/۵ * ۱۰^۶$ (۰/۰۰۰) ^۱ $R^2 = ۰/۹۹$		

۱. عدد داخل پرانتز سطح معناداری آماره را نشان می‌دهد.

مأخذ: نتایج تحقیق.

۴-۳. آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر شاخص قیمت سهام

به‌منظور بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر شاخص قیمت سهام، از سه تعریف نامتقارن شوک‌های قیمت نفت که توسط مورک (۱۹۸۹)، همیلتون (۱۹۹۶) و لی (۱۹۹۵) ارائه شده‌اند، استفاده می‌شود.

۴-۳-۱. آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس تعریف مورک (۱۹۸۹) از عدم تقارن

به‌منظور بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس تعریف مورک از عدم تقارن، بر اساس مطالعات تجربی انجام‌شده و انجام آزمون‌های مربوطه، از متغیرهای نرخ بازدهی قیمت سهام به‌عنوان متغیر وابسته و نرخ تغییرات قیمت طلا، افزایش قیمت نفت و کاهش قیمت نفت به‌عنوان متغیر مستقل استفاده شده است. همان‌طور که آزمون ریشه واحد نشان داد همه متغیرهای مورد استفاده در سطح پایا بودند.

۴-۳-۱. آزمون همبستگی مقطعی در بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر بازار سهام بر اساس تعریف مورک (۱۹۸۹) از عدم تقارن بررسی همبستگی مقطعی با استفاده از آزمون بروش و پاگان (۱۹۸۰) انجام شد. نتایج آزمون همبستگی مقطعی در جدول (۸) و ماتریس همبستگی پسماندها در جدول (۹) ارائه شده‌اند.

جدول ۸. نتایج آزمون خودهمبستگی مقطعی در بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس تعریف مورک (۱۹۸۹) از عدم تقارن

سطح احتمال	آماره آزمون	آزمون همبستگی مقطعی بروش و پاگان
۰/۰۰۰	۱۰۰۴/۴۰	

مأخذ: نتایج تحقیق.

جدول ۹. ماتریس همبستگی جملات اخلاص در کشورهای مورد مطالعه در بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس تعریف مورک (۱۹۸۹) از عدم تقارن

	E1	E2	E3	E4	E5
E1	۱/۰۰۰۰				
E2	-۰/۰۰۸۰	۱			
E3	۰/۰۵۶۹	-۰/۰۱۸۷	۱		
E4	۰/۹۴۰۶	-۰/۰۱۰۸	۰/۰۴۶۷	۱	
E5	۰/۰۴۳۳	-۰/۰۰۵۹	-۰/۰۳۱۶	۰/۰۴۱۱	۱

مأخذ: نتایج تحقیق.

نتایج جدول (۸) نشان می‌دهند که در مدل، فرض صفر مبنی بر عدم وجود همبستگی مقطعی و در نتیجه عدم نیاز به تخمین معادلات به روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب رد می‌شود، از این‌رو برای بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس تعریف مورک از عدم تقارن از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب (SUR) استفاده می‌شود.

۴-۳-۲. نتایج حاصل برآورد مدل با استفاده از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب در بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر بازار سهام بر اساس تعریف مورک (۱۹۸۹) از عدم تقارن نتایج حاصل از تخمین با استفاده از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب پس از حذف متغیرهای از نظر آماری غیر معنادار، در جدول (۱۰) آورده شده‌اند. همان‌طور که در جدول نیز مشخص است، یک درصد افزایش در متغیر کاهش قیمت نفت موجب کاهش نرخ بازدهی قیمت سهام به اندازه ۰/۲۵۶ درصد در ۴ دوره بعد خواهد شد. این نتیجه را می‌توان ناشی از کاهش درآمدهای نفتی در اثر کاهش قیمت نفت و نتایج حاصل از آن بر بازار سهام دانست. نتایج نشان دادند که متغیر افزایش قیمت نفت از نظر آماری معنادار نبوده است. با توجه به اینکه اثر کاهش قیمت نفت بر بازدهی سهام معنادار است، اما افزایش قیمت نفت اثر معناداری بر بازدهی سهام ندارد. می‌توان گفت بر اساس تعریف مورک از عدم تقارن، شوک‌های قیمت نفت آثار نامتقارنی بر بازدهی سهام کشورهای مورد مطالعه داشته‌اند.

جدول ۱۰. نتایج تخمین با استفاده از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب در بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس تعریف مورک (۱۹۸۹) از عدم تقارن

متغیر وابسته: نرخ بازدهی قیمت سهام		
سطح احتمال	ضریب	متغیر توضیحی
۰/۰۰	۰/۶۴۲	وقفه اول نرخ بازدهی سهام
۰/۰۰۰	۰/۳۵۷	وقفه دوم نرخ بازدهی سهام
۰/۰۴۸	-۰/۲۵۶	وقفه چهارم کاهش قیمت نفت
۰/۰۳۰	۰/۳۳۵	وقفه سوم نرخ تغییرات قیمت طلا
۰/۰۴	۰/۰۰۷	عرض از مبدأ
آماره خی دو = $۵/۲۲ * ۱۰^۶$ (۰/۰۰۰)' $۰/۹۸R^2=$		

۱. عدد داخل پرانتز سطح معناداری آماره را نشان می‌دهد.

مأخذ: نتایج تحقیق.

۴-۳-۲. آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس تعریف همیلتون (۱۹۹۶) از عدم تقارن به‌منظور بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس تعریف همیلتون از عدم تقارن، بر اساس مطالعات تجربی انجام‌شده و انجام آزمون‌های مربوطه، از متغیرهای نرخ بازدهی قیمت سهام به‌عنوان متغیر وابسته و نرخ تغییرات قیمت طلا، افزایش قیمت نفت، کاهش قیمت نفت

به‌عنوان متغیر مستقل استفاده شده است. همان‌طور که آزمون ریشه واحد نشان داد همه متغیرهای مورد استفاده در سطح پایا بودند.

۴-۳-۱. آزمون همبستگی مقطعی در بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر بازار سهام بر اساس تعریف همیلتون (۱۹۹۶) از عدم تقارن نتایج آزمون همبستگی مقطعی با استفاده از آزمون بروش و پاگان (۱۹۸۰) در جدول (۱۱) و ماتریس همبستگی پسماندها در جدول (۱۲) ارائه شده‌اند.

جدول ۱۱. نتایج آزمون خودهمبستگی مقطعی در بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس تعریف همیلتون (۱۹۹۶) از عدم تقارن

سطح احتمال	آماره آزمون	آزمون همبستگی مقطعی بروش و پاگان
۰/۰۰۰	۱۰۵۰/۱۴	

مأخذ: نتایج تحقیق.

جدول ۱۲. ماتریس همبستگی جملات اخلاص در بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس تعریف همیلتون (۱۹۹۶) از عدم تقارن

	E1	E2	E3	E4	E5
E1	۱/۰۰۰۰				
E2	-۰/۰۱۸۹	۱			
E3	۰/۱۰۲۴	-۰/۰۲۵۹	۱		
E4	۰/۹۴۳۳	-۰/۰۲۱۵	۰/۰۹۱۷	۱	
E5	۰/۱۰۳۹	-۰/۰۱۶۴	۰/۰۶۵۲	۰/۱۰۲۰	۱

مأخذ: نتایج تحقیق.

نتایج جدول (۱۱) نشان می‌دهد که در مدل، فرض صفر مبنی بر عدم وجود همبستگی رد می‌شود. از این‌رو باید برای بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس تعریف همیلتون از عدم تقارن، از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتبط (SUR) استفاده کرد.

۴-۳-۲. نتایج حاصل بر آورد مدل با استفاده از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب در بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر بازار سهام بر اساس تعریف همیلتون (۱۹۹۶) از عدم تقارن نتایج حاصل از تخمین با استفاده از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب پس از حذف متغیرهای از نظر آماری غیر معنادار، در جدول (۱۳) آورده شده‌اند. همان‌طور که در جدول نیز مشخص است یک درصد افزایش در متغیر افزایش خالص قیمت نفت باعث کاهش نرخ بازدهی قیمت سهام به اندازه ۰/۸۳۱ درصد و افزایش نرخ بازدهی سهام در ۳ دوره بعد به اندازه ۱/۱۱۳ درصد خواهد شد. انتظار این است که افزایش قیمت نفت موجب افزایش نرخ بازدهی سهام برای کشورهای صادرکننده نفت شود، اما نتایج ما نشان داد که افزایش خالص قیمت نفت با نرخ بازدهی سهام در دوره جاری رابطه عکس و با نرخ بازدهی سهام در ۳ دوره آینده رابطه مستقیم دارد. از آنجایی که در تعریف همیلتون از عدم تقارن، شوک افزایشی قیمت نفت، افزایش قیمت نفت نسبت به بالاترین قیمت نفت در یک سال گذشته تعریف شده است، تغییر در متغیر افزایش خالص قیمت نفت باید یک تغییر عمده در قیمت نفت باشد. از این‌رو، این تغییر عمده می‌تواند یک نوع ناطمینانی در بازار نفت به‌وجود آورد که این ناطمینانی می‌تواند به بازار سهام این کشورها نیز انتقال پیدا کند؛ اما انتظار رونق اقتصادی در اثر افزایش قیمت نفت و در نتیجه افزایش درآمدهای نفتی می‌تواند باعث افزایش نرخ بازدهی سهام در این کشورها شود.

جدول ۱۳. نتایج تخمین با استفاده از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب در بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس تعریف همیلتون (۱۹۹۶) از عدم تقارن

متغیر وابسته: نرخ بازدهی قیمت سهام		
سطح احتمال	ضریب	متغیر توضیحی
۰/۰۰	۰/۵۸۱	وقفه اول نرخ بازدهی سهام
۰/۰۰۰	۰/۲۴۵	وقفه دوم نرخ بازدهی سهام
۰/۰۰۰	۰/۱۷۲	وقفه سوم نرخ بازدهی سهام
۰/۰۴۵	۰/۳۰۳	وقفه سوم نرخ تغییرات قیمت طلا
۰/۰۵۲	-۰/۸۳۱	افزایش خالص قیمت نفت
۰/۰۱۰	۱/۱۱۳	وقفه سوم افزایش خالص قیمت نفت
۰/۰۴	-۰/۰۰۳	عرض از مبدأ
آماره خی دو=۳۷/۵*۱۰ ^۶ (۰/۰۰۰) ^۱		
۰/۹۹R ^۲ =		

۱. عدد داخل پرانتز سطح معناداری آماره را نشان می‌دهد.

مأخذ: نتایج تحقیق.

۳-۳-۴. آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس تعریف لی (۱۹۹۵) از عدم تقارن

به‌منظور بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس تعریف لی از عدم تقارن، بر اساس مطالعات تجربی انجام‌شده و انجام آزمون‌های مربوطه، از متغیرهای نرخ بازدهی قیمت سهام به‌عنوان متغیر وابسته و نرخ تغییرات قیمت طلا، افزایش مقیاس‌بندی شده قیمت نفت، کاهش مقیاس‌بندی شده قیمت نفت به‌عنوان متغیر مستقل استفاده شده است. همان‌طور که آزمون ریشه واحد نشان داد همه متغیرهای مورد استفاده در این بخش در سطح پایا بودند.

۳-۳-۴-۱. آزمون همبستگی مقطعی در بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر بازار سهام بر اساس تعریف لی (۱۹۹۵) از عدم تقارن

نتایج آزمون همبستگی مقطعی با استفاده از آزمون بروش و پاگان (۱۹۸۰) در جدول (۱۴) و ماتریس همبستگی پسماندها در جدول (۱۵) ارائه شده‌اند.

جدول ۱۴. نتایج آزمون خودهمبستگی مقطعی در بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس

تعریف لی (۱۹۹۵) از عدم تقارن

سطح احتمال	آماره آزمون
۰/۰۰۰	۱۰۱۲/۷۱۱
آزمون همبستگی مقطعی بروش و پاگان	

مأخذ: نتایج تحقیق.

جدول ۱۵. ماتریس همبستگی جملات اخلال در بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس

تعریف لی (۱۹۹۵) از عدم تقارن

	E1	E2	E3	E4	E5
E1	۱/۰۰۰۰				
E2	-۰/۰۰۸۸	۱			
E3	۰/۰۵۸۹	-۰/۰۲۰۲	۱		
E4	۰/۹۴۴۳	-۰/۰۱۱۱	۰/۰۵۰۲	۱	
E5	۰/۰۴۹۴	-۰/۰۰۶۵	۰/۰۳۴۲	۰/۰۴۶۶	۱

مأخذ: نتایج تحقیق.

نتایج جدول (۱۴) نشان می‌دهد که در مدل، فرض صفر مبنی بر عدم وجود همبستگی رد می‌شود. بنابراین، برای بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر بازار سهام کشورهای مورد مطالعه باید از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتبط استفاده کرد.

۴-۳-۲. نتایج حاصل برآورد مدل با استفاده از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب در بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر بازار سهام بر اساس تعریف لی (۱۹۹۵) از عدم تقارن پس از حذف متغیرهای غیرمعتادار از رگرسیون، نتایج به‌دست آمده در جدول (۱۶) گزارش شده است. همان‌طور که در جدول نیز مشخص است، یک درصد افزایش در افزایش مقیاس‌بندی شده قیمت نفت بازدهی سهام ۱۰ دوره بعد را به میزان ۰/۰۰۵ درصد کاهش می‌دهد. همچنین افزایش در کاهش مقیاس‌بندی شده قیمت نفت نیز بازدهی سهام ۴ دوره آینده را به میزان ۰/۰۰۴ درصد کاهش می‌دهد. آنچه مشخص است این است که هم افزایش شوک‌های افزایشی قیمت نفت و هم افزایش شوک‌های کاهش‌ی قیمت نفت با تأخیر موجب کاهش بازدهی سهام در این کشورها شده است؛ یعنی می‌توانیم بیان کنیم که بر اساس تعریف لی از عدم تقارن نیز شوک‌های قیمت نفت آثار نامتقارنی بر بازار سهام کشورهای مورد مطالعه داشته‌اند.

جدول ۷. نتایج تخمین با استفاده از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب در بررسی آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر اساس تعریف لی (۱۹۹۵) از عدم تقارن

متغیر وابسته: نرخ بازدهی قیمت سهام		
سطح احتمال	ضریب	متغیر توضیحی
۰/۰۰	۰/۵۴۸	وقفه اول نرخ بازدهی سهام
۰/۰۰۰	۰/۲۰۰۰	وقفه دوم نرخ بازدهی سهام
۰/۰۰۰	۰/۰۵۸	وقفه سوم نرخ بازدهی سهام
۰/۰۰۰	۰/۱۹۲	وقفه چهارم نرخ بازدهی سهام
۰/۰۱۲	۰/۳۷۸	وقفه سوم نرخ تغییرات قیمت طلا
۰/۰۲۸	-۰/۰۰۵	وقفه دهم افزایش مقیاس‌بندی شده قیمت نفت
۰/۰۴۶	-۰/۰۰۴	وقفه چهارم کاهش مقیاس‌بندی شده قیمت نفت
۰/۰۴	-۰/۰۰۳	عرض از مبدأ
آماره خی دو = $۵۳/۵۳ * ۱۰^۶ (۰/۰۰۰)^۱$		
$۰/۹۹R^2=$		

۱. عدد داخل پرانتز سطح معناداری آماره را نشان می‌دهد.

مأخذ: نتایج تحقیق.

۵. خلاصه و نتیجه‌گیری

این مطالعه با استفاده از داده‌های روزانه قیمت نفت، قیمت طلا، نرخ ارز و شاخص قیمت سهام کشورهای ایران، امارات، کویت، قطر و عمان برای دوره اول ژانویه ۲۰۰۸ تا دوازدهم جولای ۲۰۱۲ به بررسی اثر قیمت نفت و آثار نامتقارن شوک‌های قیمت نفت بر بازار سهام کشورهای یاد شده پرداخته است. برای بررسی همبستگی مقطعی از آزمون بروش و پاگان (۱۹۸۰) و همچنین با توجه به وجود همبستگی مقطعی، برای تخمین از روش رگرسیون‌های به‌ظاهر نامرتب استفاده شده است.

نتایج مطالعه نشان دادند که قیمت نفت با وقفه ۵ و ۶ دوره‌ای اثر معناداری بر شاخص قیمت سهام کشورهای مورد مطالعه داشته است. نتایج نشان دادند که بر اساس تعریف مورک (۱۹۸۹) از عدم تقارن، افزایش قیمت نفت با وقفه ۴ دوره‌ای اثر منفی و معناداری بر بازدهی سهام این کشورها داشته است، در صورتی که افزایش قیمت نفت اثر معناداری بر بازدهی سهام ندارد. بر اساس تعریف همیلتون (۱۹۹۶) از عدم تقارن، افزایش خالص قیمت نفت اثر منفی و افزایش خالص قیمت نفت با وقفه سه دوره‌ای اثر مثبت بر بازدهی سهام در کشورهای مورد مطالعه داشته است؛ در صورتی که کاهش خالص قیمت نفت اثر معناداری بر بازدهی سهام ندارد. همچنین بر اساس تعریف لی (۱۹۹۵) از عدم تقارن، کاهش مقیاس‌بندی شده قیمت نفت با ۴ دوره تأخیر و وقفه دهم افزایش مقیاس‌بندی شده قیمت نفت اثر منفی و معناداری بر بازدهی سهام داشته است، آنچه مشخص است شوک‌های قیمت نفت بر اساس هر سه تعریف آثار نامتقارنی بر بازدهی سهام کشورهای ایران، امارات، عمان، قطر و کویت داشته‌اند، اما تعاریف متفاوت نتایج متفاوتی را نشان دادند. بنابراین وقتی که قیمت نفت تغییر می‌کند، اینکه چه روشی برای پیش‌بینی بازدهی سهام انتخاب شود می‌تواند نتایج متفاوتی را به‌دست آورد.

منابع

- ابریشمی، حمید؛ مهرآرا، محسن؛ غنیمی فرد، حجت‌الله و مریم کشاورزیان (۱۳۸۷)، "اثرات نامتقارن قیمت نفت بر رشد اقتصادی کشورهای عضو OECD"، *تحقیقات اقتصادی*، شماره ۸۳، صص ۱۶-۱.
- اسلام‌لوپیان، کریم و هاشم زارع (۱۳۸۵)، "تأثیر متغیرهای کلان و دارایی‌های جایگزین بر قیمت سهام در ایران: یک الگوی خودهمبسته با وقفه‌های توزیعی"، *فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران*، شماره ۲۹، صص ۴۶-۱۷.
- احمدی، علی محمد؛ دهنوی، جلال و امین حق‌نژاد (۱۳۹۰)، "رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای در حال توسعه: یک تجزیه و تحلیل مبتنی بر داده‌های پانلی"، *پژوهشنامه اقتصادی*، سال ۱۱، شماره ۲، صص ۱۸۰-۱۵۹.
- بهبودی، داود؛ متفکرآزاد؛ محمدعلی و علی رضازاده (۱۳۸۸)، "اثرات بی‌ثباتی قیمت نفت بر تولید ناخالص داخلی در ایران"، *فصلنامه مطالعات اقتصاد انرژی*، صص ۱۳۳-۱.
- Arouri, Mohamed El Hedi (2011), "Does Crude Oil Move Stock Market in Europe? A Sector Investigation", *Journal of Economic Modeling*, Vol. 28, PP. 1716-1725.
- Arouri, Mohamed E.H. & Julien Fouquau, (2009), "On the Short-Term Influence of the Oil Price Change on the Stock Markets in GCC Countries: Linear and Nonlinear Analysis", *Economics Bulletin*, Vol. 29, PP. 795-804.
- Arouri, Mohamed E.H. & Christophe Rault (2009), "On the Influence of Oil Prices on Stock Markets: Evidence from Panel Analysis in GCC Countries", CESifo Area Conference on Energy and Climate Economics, Munich, 16-17 October.
- Basher, S.A. & P. Sadorsky (2006), "Oil Price Risk and Emerging Stock Markets", *Global Finance Journal*, Vol.17, PP. 224-251.
- Basher, Syed Abul; Haung, Alfred A. & Perry Sadorsky (2012), "Oil Prices, Exchange Rates and Emerging Stock Market", *Journal of Energy Economics*, Vol. 34, PP. 227-240.
- Ben Naceur & Samy and Samir Ghazouani (2007), Stock Market, Bank, and Economic Growth Empirical Evidence from the MENA Region: Research in International Business and Finance, Vol. 21, PP. 297-315.
- Bley, J., & K. H. Chen (2006), "Gulf Cooperation Council (GCC) Stock Markets: The Dawn of a New Era", *Global Finance Journal*, Vol. 17, PP. 75-91.
- Breusch, T. & A. Pagan (1980), "The Lagrange Multiplier Test and Its Application to Model Specification in Econometrics", *Review of Economic Studies*, Vol. 47, PP. 239-253.
- Chen, Shiu-Sheg (2010), "Do Higher Oil Prices Push the Stock Market into Bear Territory", *Journal of Energy Economics*, Vol. 32, PP. 490-495.
- Cong, Rong-Gang; Wei, Yi-Ming; Jiao, Jian-Lin & Fan Ying (2008), "Relationships between Oil Price Shocks and Stock Market: An Empirical Analysis From China", *Energy Policy*, Vol. 36, PP. 3544-3553.
- Driesprong, G., Jacobsen, B. & B. Maat (2008), "Striking Oil: Another Puzzle?" *Journal of Financial Economics*, Vol. 89, PP. 307-327.

- Fayyad, Abdallah & Kevin Dally (2011), "the Impact of Oil Price Shocks on Stock Market Returns: Comparing GCC Countries with the UK and USA", *Emerging Market Review*, Vol. 12, No. 1, PP. 61-78.
- Filis, George, (2010), "Macro Economy, Stock Market and Oil Prices: Do Meaningful Relationship Exist among Their Cyclical Fluctuation?", *Journal of Energy Economics*, Vol. 32, PP. 877-886.
- Filis, George; Degiannakis, Stavros & Floros Christos (2011), "Dynamic Correlation Between Stock Market and Oil Prices: The Case of Oil-importing and Oil-exporting Countries", *International Review of Financial Analysis*, Vol. 20, PP. 152-164.
- Imarhiagbe, Samuel (2010), "Impact of Oil Price on Stock Markets: Empirical Evidence from Selected Major Oil Producing and Consuming Countries, Global" *Journal of Finance and Banking Issues*, Vol. 4, PP. 15-31.
- Jones, D. W.; Leiby, P. N. & L.K. Paik , (2004), Oil Price Shocks and the Macro Economy: What has been Learned Since 1996, *The Energy Journal*, Vol. 25, PP. 32-53.
- Kilian, L. (2008), The Economic Effect of Energy Price Shocks, *Journal of Economic Literature*, Vol. 46, PP. 871-909.
- Ladric, Sandrine & Valerie Mignon (2008), "Oil Price and Economic Activity: an Asymmetric Cointegration Approach", *Journal of Energy Economics*, Vol. 30, pp. 847-855.
- Lee, K.; Ni, S. & R. Ratti (1995), Oil Shocks and the Macroeconomy: the Role of Price Variability, *Energy Journal*, Vol. 16, PP. 39-56.
- Lee, Yen-Hsien & Chiou Jer-Shiou (2011), "Oil Sensivity and its Asymetric Impact on the Stock Market", *Journal of Energy*, Vol. 36, PP. 168-174.
- Levin, A.; Lin, C.F. & S. J. Chu (2002), Unit Root Test in Panel Data: Asymptotic and Finite Sample Proprties, *Journal of Econometric*, Vol. 108, PP. 1-22.
- Hamilton, J. D. (1983), "Oil and Macro-economy since World War II", *Journal of Political Economy*, Vol. 91, PP. 228-248.
- Hamilton, J. D. (1996), "This is What Happened to the Oil Price-Macroeconomy Relationship", *Journal of Monetary Economics*, Vol. 38, PP. 215-220.
- Hamilton, J. D. (2003), "What is an Oil shock? ", *Journal of Econometrics*, Vol. 113, PP. 363-398.
- Hamilton, J. D. (2009), "Oil Price and the Economic Downturn", Testimony Prepared for the Joint Economic Committee of the United States Congress.
- Hashem Pesaran, M. (2004), "General Diagnostic Test for Cross Section Dependency in Panel", CESIFO Working Paper, No. 1229.
- Im, Kyung; Hashem Pesaran, M.; Shin, Yongcheol, 2003, Testing for unit roots in heterogeneous panels, *Journal of Econometrics*, Vol. 115, pp. 53-74.
- Jammazi, Rania, (2012), "Oil Shock Transmission to Stock Market Returns: Wavelet-Multivariate Markov Switching GARCH Approach", *Journal of Energy*, pp. 430-454.
- Jimenez-Rodriguez, R. & M. Sanchez (2005), Oil Price Shocks and the Real GDP Growth: Empirical Evidence for some OECD Countries, *Applied Economics*, Vol. 37, PP. 201-228.

- Jones, C. and Kaul, G., (1996). Oil and the Stock Market, *Journal of Finance*, Vol. 51, PP. 123-136.
- Kilian, L., (2008a), "The Economic Effects of Energy Price Shocks", *Journal of Economic Literature*, Vol. 46, PP. 871-1009.
- Lee, Chien-Chiang & Jhih-Hong Zeng (2011), The Impact of Price Shock on Stock Market Activity: Assymetric Effect with Quantile Regression, *Journal of Mathematics and Computers in Simulation*, Vol. 81, PP. 1910-1920.
- Maghyereh, A.; & A. Al-Kandari (2007), "Oil Price and Stock Markets in GCC Countries: New Evidence from Nonlinear Co-Integration Analysis", *Managerial Finance*, Vol. 33, PP. 449-460.
- Mohanty, Sunil k., Nadha, M., Turkistani, A. Q. & M. Y. Alaitani (2011), "Oil Price Movements and Stock Market Returns: Evidence from Gulf Cooperation Council (GCC) Countries", *Journal of Global Finance*, Vol. 22, PP. 42-55.
- Mork, K.A. (1989), Oil and the Marcoeconomy when Prices go up and down: an Extension of Hamilton's Results, *The Journal of Political Economy*, Vol. 97, PP. 740-744.
- Mork, K. A. (1994), Business Cycles and the Oil Market, *Energy Journal*, Vol. 15, PP. 15-38.
- Park, Jung, A. & Ronald Ratti (2008), "Oil Price Shocks and Stock Markets in the U. S. and 13 European Countries", *Energy Economics*, Vol. 30, PP. 2587-2608.
- Park, Jung Wook (2007), Oil Price Shock and Stock Market Behavior: Empirical Evidence for the U. S. and European Countries, Faculty of the Graduate School University of Missouri-Columbia.
- Sadorsky, Perry (2012), Correlation and Volatility Spillover Between Oil Prices and the Stock Prices of Clean Energy and Technology Companies, *Journal of Energy Economics*, Vol. 34, PP. 248-255.
- Vo, Minh (2008), "Oil and Stock Market Volatility: A Multivariate Stochastic Volatility Perspective", *Journal of Energy Economics*, Vol. 33, PP. 956-965.
- Yu, J. & M. K. Hasan (2008), "Global and Regional Integration of the Middle East and North African (MENA) Stock Markets", *Quarterly Review of Economics and Finance*, Vol. 48, PP. 482-504.
- Zellner, A. (1962), an Efficient Method of Estimating Seemingly Unrelated Regression Equations and Tests of Aggregation Bias, *Journal of American Statistical Association*, Vol. 57, PP. 500-509.
- Zhang, Chuanguo & Chen Xiaoqing (2011), "The Impact of Global Oil Price Shock on China's Stock Returns: Evidence from the ARJI(-h_t)-EGARCH Model", *Journal of Energy*, Vol. 36, PP. 6627-6633.
- Zhu, Hui-Ming; Li, Su-Fang & Yu Keming (2011), "Crude Oil Shocks and Stock Markets: A Panel Threshold Cointegration Approach", *Journal of Energy Economics*, Vol. 33, PP. 987-994.